

И.П.И
Институт за пазарна икономика

ГОДИШЕН ДОКЛАД
за
2019 г.

юни 2020 г.

За фондация „Институт за пазарна икономика”	2
Обобщение за 2019 г.....	3
Анализи	4
Застъпническа дейност	8
Публични събития.....	9
Медийни изяви	9
Финанси.....	10

За фондация „Институт за пазарна икономика”

Фондация „Институт за пазарна икономика” е официално регистрирана на 15 март 1993 година.

От 2010 г. институтът е юридическо лице с нестопанска цел в обществена полза.

От 2018 г. институтът е пререгистриран в Търговски регистър и регистър на ЮЛНЦ.

Мисията на ИПИ е да развива и защитава пазарните подходи за преодоляване на предизвикателствата, пред които гражданите на България и в региона се изправят.

Средствата за това са:

- Застъпничество за принципите на индивидуална свобода и пазарна икономика;
- Разпространение на икономическо знание;
- Създаване на среда, в която лесно да се вземат информирани решения.

Целите на ИПИ са да предоставя независима оценка и анализ на политиката на правителството, както и да служи като трибуна за обмяна на възгледи и мнения.

Съвет на ИПИ (към края на 2019 г.)

- Красен Станчев (председател)
- Андрей Евтимов
- Левон Хампарцумян
- Кенет Лефковиц
- Георги Саракостов
- Боряна Димитрова

Екип на ИПИ (към края на 2019 г.)

1. Светла Костадинова, изпълнителен директор
2. Лъчезар Богданов, главен икономист
3. Петър Ганев, старши изследовател
4. Зорница Славова, старши икономист (отпуск по майчинство)
5. Калоян Стайков, старши икономист
6. Адриан Николов, икономист
7. Петя Георгиева, икономист (отпуск по майчинство)
8. Иван Брегов, правен експерт, ръководител на Правна програма
9. Екатерина Баксанова, правен експерт
10. Дора Тодорова, главен счетоводител
11. Весела Добринова, офис мениджър

Обобщение за 2019 г.

Важните акценти в работата на ИПИ през 2019 г. бяха:

- Засилване на усилията за съдебна реформа
- Провокиране на дебат и реформи в областта на регионалното развитие и фискалната децентрализация
- Реформа на публичните разходи в посока силно ограничаване, повишаване на ефективността и ефективността, увеличаване на прозрачността и отчетността, приватизация и освобождаване от несвойствени дейности
- Промяна на политиките, влияещи върху човешкия капитал в България – образование, пазар на труда, здравеопазване
- Реформа на секторни политики в посока либерализация, повече конкуренция и пазар.

Екипът на ИПИ участва в различни формати на обсъждане на публични политики:

- Съвет по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система към Министерство на правосъдието
- Обществен съвет към Комисия по взаимодействието с неправителствените организации и жалбите на гражданите в Народно събрание на Република България

По покана на неправителствени организации, администрацията и парламента екипът взе участие в десетки обсъждания, работни групи, дискусии и публични събития по разнообразни теми.

Анализи

През 2019 г. ИПИ публикува 16 задълбочени анализа, които изследват актуални теми и предлагат решения, основани на принципите на повече свобода – лична и за предприемачите.

Анализите обхващат публични политики в областта на регионалното развитие, пазара на труда, публичните финанси, бедността и неравенството, общинската икономика, инвестиции, секторни регулации и др.

Всички анализи са достъпни на страницата на ИПИ - <https://ime.bg/bg/analizi/>.

Преглед на първата година от мандата на осмия състав на ВСС

Анализът на ИПИ има за цел да изследва дейността на осмия състав на Висшия съдебен съвет при изпълнение на основните му правомощия в първата година от петгодишния му мандат (2017 – 2022 г.), който започна през октомври 2017 г. Една от основните цели на изследването е да потърси отговор на въпроса гарант ли е ВСС за независимостта на съдебната власт в България през първата година от работата си.

Германските инвестиции в България 1990 – 2017

Настоящото изследване има за цел да направи максимално реалистична и обхватна оценка на преките чуждестранни инвестиции с крайна собственост инвеститори от Германия, като идентифицира български компании, чиито преки чуждестранни собственици са предприятия в трети страни, но крайната собственост е с произход Германия.

Ден на данъчната свобода

През новата 2019 г. в държавната хазна е планирано да постъпят рекордните 43,9 млрд. лв. приходи. Средно за един календарен ден българите ще изработват по 319 млн. лв., което означава, че ще са ни необходими 138 дни за да попълним хазната. Казано с други думи, Денят на данъчна свобода през 2019 г. ще настъпи на 18 май. Това е денят, в който гражданите ще спрат да работят за държавата и ще започнат да работят за себе си.

Право и икономика на незаконната търговия с тютюневи изделия в България

В периода 2017-2019 г. екипът на Институт за пазарна икономика (ИПИ) изследва различни правни и икономически аспекти на незаконната търговия с тютюневи изделия в България. Инициативата на ИПИ под мотото „По правилата“ има за цел да проучи възможностите за подобряване на водените политики и преодоляване на онези институционални слабости, които дават почва за незаконна търговия с тютюневи изделия в страната.

Съдебната карта: Опит за възобновяване на дебата (правно изследване, част първа)

Изследването показва, че България няма последователно застъпен модел на организация на съдебната власт. Следователно съдебната карта е сбор от всички съдилища и прокуратури без водещ критерий освен инстанционния. През годините към делението по йерархия се добавя и неспецифичното за България деление и според лицата, тъй като специализираните съдилища и прокуратури разглеждат дела на базата на този принцип. Недостатъците от това ясно проличават, когато трябва системата да бъде реформирана. А реформата на съдебната карта, преведено на разбираем език, означава оптимизиране броя на съдилищата и прокуратурите

поради промяна в икономическите, демографските и политическите условия. Светът се променя, а България се смалва и остарява – както поколенчески, така и технологично. Смаленото по численост население, на места граничещо с обезлюдяване, и навлизането на новите технологии налагат тежкият институционален апарат да бъде прекроен.

Успехите и провалите на българските правителства (1998 – 2017)

Изследването „Успехите и провалите на българските правителства” анализира работата на централната администрация посредством одитните доклади на Сметната палата на Република България. [Последното изследване](#) обхваща всички публикувани одитни доклади до началото на 2019 г., с което разгледаните доклади стават общо 966, обхващат 20 години от работата на администрацията (от 1998 до 2017 г.) и включват разходи за 149 млрд. лв. публични средства.

Анализ на изпълнението на решенията на ЕСПЧ по ключови осъдителни дела срещу България

От 1992 г. България е страна по Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (Конвенцията) и признава юрисдикцията на Европейския съд по правата на човека (Съда). По силата на този международен договор българските граждани, след изчерпване на правните средства за защита пред българските съдилища, могат да търсят защита на правата си пред Съда. За период от двадесет и седем години се е натрупала значителна по обем практика, която в основната си част отправя препоръки както за конкретни задължения от страна на държавата към осъдилото я лице в изпълнение на решението на Съда, така и препоръки, свързани със системни нарушения на правата на гражданите поради законови и институционални дефицити.

За последната отчетна 2017 година общият брой български решения на стадия на изпълнението към 31 декември 2017 г. е 207, от които около 77 са прецеденти (решения, които поставят самостоятелен проблем по Конвенцията), а останалите са решения, които установяват повтарящи се нарушения. В засилена процедура по наблюдение се намират 87 дела (от които 21 дела са прецеденти), а в стандартна 114 дела (от които 55 дела са прецеденти). Докладът отбелязва като тревожна тенденция обстоятелството, че по брой прецеденти в засилена процедура България се намира на пето място (след Русия, Украйна, Турция и Молдова) със 6,7% дял от всички решения-прецеденти в засилена процедура и с най-лоши показатели от страните от Европейския съюз (ЕС).

Пазарът на труда в София

Заетостта в столицата е достигнала 75% от активното население, като през отделните тримесечия на 2018 г. броят на заетите се променя в малки граници около 700 хиляди души. Следвайки досегашната динамика, през следващите пет години столичната икономика ще добавя нова заетост най-вече в ИКТ и аутсорсинга, а ще губи в здравеопазването и търговията.

Икономически и инвестиционен профил на София

София (столица) е най-голямата областна икономика в страната. Столицата произвежда около 40% от брутният вътрешен продукт на България. Приносът на Столичната община към националната икономика се увеличава с умерен, но стабилен темп през последните години, което отразява продължаващата концентрация на икономическа активност в столицата. София осигурява най-високите заплати на заетите в икономиката на града, надвишаващи с 38%

средните нива на възнаграждения за страната. Въпреки че столицата не е пощадена от икономическата криза през 2008-2009 г., рецесията е далеч по-плитка спрямо тази на национално ниво. Освен това столицата успява да преодолее последствията от икономическата криза още през 2010 г. и от 2013 г. насам е в период на експанзия. Последните три години столичната икономика бележи реален растеж над средния за страната.

Преработващата промишленост в София

Водещите сектори на преработващата промишленост на София са производството на храни, основни метали и електрически съоръжения. Отрасълът дава работа на над 70 хиляди души, а заплатите, макар и да нарастват значително последните години, все още остават под средните за столицата. Наблюдава се положителен процес на реструктуриране на сектора, като подотрасли с относително висока добавена стойност като електрически съоръжения, компютърна и комуникационна техника, машини и метални изделия растат с бързи темпове за сметка на традиционни производства. Преработващата промишленост привлича значителни инвестиции, а през последните години се превръща и във все по-важен износен сектор на столичната икономика.

Преглед на тълкувателната дейност на Върховния касационен съд по делата за несъстоятелност

Икономическата обстановка в България през последните години ясно открити нуждата от преосмисляне на редица политики и реформирането на слаби места в законодателството. Належаша нужда от такива промени има при както при нормативната уредба на процедурата по несъстоятелност, така и при приложението ѝ.

Настоящото законодателство създава възможности за дълга продължителност на процедурата, както и за открити злоупотреби с нея, които водят до икономически загуби – пропуснати ползи; липса на доверие, а от там и на инвестиции; финансови затруднения за кредиторите. Разгледаните в настоящия доклад проблеми са както общи – насочени към системата като цяло, така и конкретни – насочени към ограничаване на продължителността на процедурата и защита на кредиторите, като крайната цел е да се намалят икономическите загуби и пропуснати ползи от неефективната употреба на производствените ресурси.

Кратък преглед на заповедното производство

Преглед се съсредоточава върху по-обща проблеми и концептуални мерки, чието изпълнение би спомогнало за разрешаване и на проблемни сфери извън заповедното производство каквито например са неравномерната натовареност на съдилищата, съдебната карта и качество на правосъдието, а оттам и на доверието в него. Тепърва предстои да се установи дали е налице воля за промени, чието (сравнително лесно постижимо) изпълнение може да подобри работата на съда, да го разтовари от нетипична работа и да подобри бизнес средата в България.

Отворено писмо относно необходимостта от преотстъпване на част от приходите от облагането на доходите на ФЛ на общините

С това писмо бихме искали да насочим Вашето внимание към изключително важна данъчна реформа, свързана с преотстъпването на част от приходите от подоходното облагане към общинските бюджети. Тази реформа отива отвъд чисто финансовата рамка на бюджета и засяга по-широк кръг от въпроси, включително самото функциониране на демокрацията в България.

Болница в областен център, в която липсва необходимото оборудване, не е просто бюджетна тема, а огромен проблем пред цялата здравна система. Социален дом, който е пред закриване в малка община, също не е просто фискален въпрос. Недостатъчен общински бюджет за осигуряване на местен транспорт подкопава местното развитие и спира достъпа до работа, социални и здравни услуги. Наличието или липсата на ресурс в общините влияе на всяка сфера от нашия живот.

"Регионални профили: показатели за развитие"

За осма поредна година Институтът за пазарна икономика представя „Регионални профили: показатели за развитие“ – единственият по рода си алманах на регионалното развитие в България. Изследването се основава на 62 индикатора, които оценяват икономическата и социалната среда в 28-те области в страната.

Кратък преглед на качеството на оценките на въздействието на проекти в областта правосъдие и съдебна реформа

ИПИ изследва как се прилага задължителното изискване за предварителна оценка на въздействието при подготовка на нормативни актове в областта на правосъдието за периода 2017- 2019 г. Целта бе да проверим дали буксуващата съдебна реформа се дължи и на несъвършения начин, по който се изготвя съответното законодателство. Един от аргументите да насочим вниманието си към процеса на изготвяне на законодателството като фактор за провал е обстоятелството, че област „правосъдие и вътрешни работи“ е на второ място по отмяна на нормативни актове и обявяването им за незаконосъобразни от съда за периода 2007-2019 г. Прегледът обхваща периода 2017-2019 и оценява 44 проекта, разгледани от парламента, 50 проекта на подзаконовни нормативни актове на Министерство на правосъдието и 20 проекта на ВСС. Общо прегледаните проекти в настоящото изследване са 114 на брой, т.е. обхванат е достатъчен обем законодателна активност и направените изводи са показателни за целия процес.

Алтернативен бюджет на ИПИ

Алтернативният бюджет на ИПИ залага реални мерки за финансова децентрализация, като преотстъпва 1/5 от приходите от доходното облагане на общините. Това са 876 млн. лв., които биха постъпили в общинските бюджети от облагането на доходите на българските граждани. В допълнение към това са направени някои промени в изравнителната субсидия и субсидията за капиталови разходи, като последните са насочени към малките общини за сметка на големите областни центрове. Така общините ще имат повече собствен ресурс, а държавните трансфери ще могат да бъдат насочени към по-малките и бедни общини и да постигнат по-сериозен кохезионен ефект.

Анализите бяха представени на специални събития, страницата на ИПИ и социалните мрежи. По-голямата част от анализите бяха също така изпратени до изпълнителната и законодателната власти като част от активната позиция и участието на ИПИ в обществените обсъждания.

Застъпническа дейност

Сред основните средства за постигане на целите на ИПИ е осъществяването на застъпническа дейност чрез участие в организирания процес на обществени консултации от администрацията. Изпращането на официални становища е част от този процес. През 2019 г. екипът на ИПИ изпрати следните официални становища:

1. **Отворено писмо** на граждански организации относно ангажимента на министър-председателя на Република България да изпълни препоръките на Венецианската комисия по законопроекта, предложен в изпълнението на решението на ЕСПЧ по делото "Колеви срещу България" и предложението след нейното становище втори законопроект - от 07.12.2019 г. за изменение на НПК и ЗСВ
2. **Отворено писмо** на граждански организации относно процедурата по избор на председател на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (КПКОНПИ)
3. **Становище** на ИПИ по проекта за Национална програма за развитие на БЪЛГАРИЯ 2030
4. **Становище** на ИПИ по конституционно дело № 13/2019 г. в отговор на писмо от Конституционния съд на Република България
5. **Позиция** на граждански организации срещу опитите на политически партии и техни лидери да оказват натиск върху гражданското общество
6. **Становище** на ИПИ относно ЗИД на Закона за данък върху добавената стойност, № 954-01-37
7. **Становище** на ИПИ относно Проект на постановление на Министерския съвет за създаване на Съвет за координация и сътрудничество между изпълнителната, съдебната и законодателната власт
8. **Писмо** до Комитета на министрите - Съвет на Европа, Комисия за демокрация чрез Право и Европейска комисия от името на част от неправителствените и съсловни организации в България относно представените от министъра на правосъдието на 14.06.2019 г. предложения за промени в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) относно процедура за временно отстраняване и предсрочно прекратяване на правомощията на т.нар. трима големи в съдебната власт – председателите на Върховния касационен съд (ВКС), Върховния административен съд (ВАС) и главния прокурор (ГП)
9. **Позиция** относно промените в законодателството, регламентиращо финансирането на политическите партии
10. **Становище** на ИПИ относно проведения се през март 2019 г. дебат за значението на натрупаната от неправителствения сектор експертиза за процеса по реформиране на съдебната система
11. **Становище** относно ЗИД на Закона за съдебната власт сигнатура № 954-01-12 от 28.02.2019
12. **Становище** по проект на ЗИД на Закона за биологичното разнообразие

Всички те са достъпни на страницата на ИПИ - <https://ime.bg/bg/articles/stanovishta-na-ipi-2019/>

В унисон с работата си ИПИ поддържа няколко **страници**.

- Сайт на ИПИ - www.ime.bg

- 265 истории за икономика – www.265obshtini.bg
- 2% в твоята община - <http://dvenasto.bg/>
- Икономическата библиотека на ИПИ и БМА - <http://library.ime.bg/>
- Бедността в България - <http://www.bednostbg.info/>
- Регионални профили - <http://www.regionalprofiles.bg/>
- Моите данъци - <https://www.kolkodavam.bg/>

Публични събития

Интересът към публичните събития на ИПИ остана висок и през 2019 г. Освен традиционния интерес от медиите, събитията ни бяха посещавани от представители на бизнес асоциации и неправителствени организации, изпълнителната, законодателната и съдебната власти, академичните среди. Събитията бяха с различен формат в зависимост от целите, които бяха поставени.

- [Представяне на Алтернативен бюджет за по-високи доходи - 2020](#)
- [ИПИ организира семинар на тема: „Оценката на въздействието на политики в областта на правосъдието и съдебната реформа“](#)
- [ИПИ стартира кампания за финансова децентрализация на общините в България](#)
- [ОПДУ: Кръгла маса](#)
- [Летен семинар “Europe & Liberty” в Банско](#)

Медийни изяви

Медийните изяви на екипа на ИПИ показват активно търсене на експертизата на екипа от страна на медиите.

Сред основните медийни партньори на ИПИ през 2019 г. можем да открием Дарик радио, в. Капитал, сп. Мениджър, Блумбърг ТВ, ТВ България он ер, БНР, БНТ, mediapool.bg, Dnevnik.bg, в. Сега, в. 24 часа, Клуб Z, Investor.bg, ТВ+, bTV, Нова ТВ и др.

Освен публичните събития, основен инструмент на ИПИ за достигане до медиите е седмичният бюлетин на ИПИ „Преглед на стопанската политика“ (http://ime.bg/bg/pr_bg/), който излиза всеки петък с актуални коментари по икономически и правни теми.

За разширяване на своята аудитория, включително и сред медиите, ИПИ използва активно и социалните мрежи.

Финанси

Общите приходи през 2019 г достигат 560 хил. лв. , което представлява намаление с 16 пр.п. в сравнение с 2018 г. Спад се наблюдава както в приходите от проекти, така и в приходите от стопанска дейност. Приходите от дарения нарастват с над 30%.

Разходите за заплати формират над 80% от общите разходи и запазва относителния си дял за последните 5 години.

Основни финансови данни на ИПИ, хил. лв.

хил. лв.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Приходи от проекти	237	104	416	621	577	506	442	377	514	504	426
Приходи от стоп. дейност	692	30	44	41	283	100	70	194	44	161	134
Др. приходи	0	0	0	0	0	0	9	5	0	5	0
ОБЩО Приходи	929	134	460	662	860	606	521	576	558	670	560
Разходи за проекти	237	99	416	574	483	491	442	377	496	549	468
Разходи за стоп. дейност	518	175	52	37	93	171	93	193	45	162	132
Др. разходи	0	0	0	0	4	0	1	0	18	4	1
ОБЩО Разходи	755	274	468	611	580	662	536	570	559	715	601

Основните партньори на ИПИ, които финансират дейността са:

- Фондация „Америка за България“
- Фондация за свободата Фридрих Науман
- Фонд Активни граждани на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2014–2021 г., финансиран от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия
- Атлас Нетуърк
- Оперативна програма „Добро управление“
- Европейска комисия, дирекция Заетост
- Частни дарители

Повече финансова информация е достъпна на страницата на ИПИ - <https://ime.bg/bg/articles/finansowa-informaciq/>. Работата на ИПИ се одитира от АФА ООД.